

ULBS

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

Școala doctorală interdisciplinară
Domeniul de doctorat: Filologie

TEZĂ DE DOCTORAT (REZUMAT)

TRADUCEREA ROMANULUI STRĂIN ÎN ROMÂNIA (1944-1989)

doctorand:

ȘTEFAN BAGHIU

conducător științific:

prof. univ. dr. ANDREI TERIAN-DAN

CUPRINS

SUMAR.....	Error! Bookmark not defined.
CUPRINS.....	Error! Bookmark not defined.
ARGUMENT.....	Error! Bookmark not defined.
1. METODOLOGIE.....	Error! Bookmark not defined.
1.1. STUDIUL CANTITATIV AL LITERATURII	Error! Bookmark not defined.
1.2. STUDIUL CANTITATIV AL LITERATURII ÎN ROMÂNIA	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. ANTECEDENTE.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.2. ABORDĂRI CONTEMPORANE.....	Error! Bookmark not defined.
2. MODELE ABSTRACTE PENTRU ANALIZA CANTITATIVĂ A ROMANULUI	
<i>STRĂIN TRADUS ÎN ROMÂNIA ÎNTRE 1944 ȘI 1989.....</i>	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
2.1. PREZENTAREA GENERALĂ A MODELELOR ABSTRACTE.	Error! Bookmark not defined.
2.2. CONTEXTUL SOCIO-POLITIC ȘI CULTURAL:	Error! Bookmark not defined.
2.2.1. Contextul românesc postbelic în bibliografia de specialitate	Error! Bookmark not defined.
2.2.2. Periodizare și contextualizare geopolitică.....	Error! Bookmark not defined.
3. GRAFICE: PROPORȚIILE ROMANULUI TRADUS	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
3.1. PROPORȚII ÎN LOGICA RĂZBOIULUI RECE	Error! Bookmark not defined.
3.1.1. Dominația Sovietelor: Prima dispersie geografică (1948-1955).	Error! Bookmark not defined.
3.1.2. Egalizarea Est-Vest (1955-1964).....	Error! Bookmark not defined.
3.1.3. Dominația Vestului: Revenirea trendurilor interbelice și febra contemporană (1964-1975).....	Error! Bookmark not defined.

3.1.4. Egalitate proporțională și subproducție (1975-1989) **Error! Bookmark not defined.**

3.2. ROMANUL DE CONSUM ÎN TRADUCERE.....Error! Bookmark not defined.

3.2.1. Stalinism și *Genre Fiction*.....**Error! Bookmark not defined.**

3.2.2. *Genre Fiction în România*.....**Error! Bookmark not defined.**

3.2.3. *Genre Fiction* în Uniunea Sovietică și *Genre fiction* ca World Literature**Error! Bookmark not defined.**

3.2.4. Literatura pentru copii și tineret: funcția pedagogică **Error! Bookmark not defined.**

4. DIAGRAME: CRONOLOGIA ROMANULUI TRADUS..... Error! Bookmark not defined.

4.1. ROMANUL RUS ȘI SOVIETIC ÎN TRADUCERE: INVAZIA ROMANULUI SOVIETIC ȘI DISPARIȚIA ROMANULUI RUS TRADUS..... Error! Bookmark not defined.

4.1.1. Descrierea generală a traducerilor romanului rus și sovietic în spațiul românesc postbelic **Error! Bookmark not defined.**

4.1.2. Revoluția bolșevică: unificator ideologic în romanul realismului socialist **Error! Bookmark not defined.**

4.1.3. Predilecția pentru autori sovietici contemporani **Error! Bookmark not defined.**

4.1.4. Clasici și contemporani **Error! Bookmark not defined.**

4.1.5. Canonicitatea literaturii ruse și sovietice în România..... **Error! Bookmark not defined.**

4.2. ROMANUL FRANCEZ ÎN TRADUCERE: COMPENSAȚII CRONOLOGICE, RECUPERĂRI MASIVE.....Error! Bookmark not defined.

4.2.1. Precedente: Traduceri și imitații în perioada precomunistă .. **Error! Bookmark not defined.**

4.2.2. Periodizarea traducerilor romanului francez în perioada comunistă **Error! Bookmark not defined.**

4.2.3. Traducerea romanului francez în perioada realismului socialist **Error! Bookmark not defined.**

4.2.4. Romanul francez în comunismul românesc târziu: sistematizare și traducere metonimică..... **Error! Bookmark not defined.**

4.3. ROMANUL AMERICAN ÎN TRADUCERE:Error! Bookmark not defined.

MODELUL DIFUZ DE RECUPERARE	Error! Bookmark not defined.
4.3.1. Literatura americană în cultura română	Error! Bookmark not defined.
4.3.2. Scurtă panoramă a romanului american în România	Error! Bookmark not defined.
4.3.3. Romanul american în perioada comunistă: selecție radicală și recuperare completă	Error! Bookmark not defined.
4.4. PATTERNURILE ROMANELOR TRADUSE: MODELE FUNCȚIONALE	Error! Bookmark not defined.
4.4.1. Modele de <i>translationscape</i> în spațiul românesc: ..	Error! Bookmark not defined.
4.4.2. Perioadele centrale și centrele de interes	Error! Bookmark not defined.
4.4.3. Morfologia traducerilor și canonicitatea literaturilor străine	Error! Bookmark not defined.
5. HĂRȚI: ORIGINILE GEOGRAFICE ALE ROMANULUI TRADUS	Error! Bookmark not defined.
5.1. EUROCENTRISMUL PRECOMUNIST	Error! Bookmark not defined.
5.2. SUDUL GLOBAL ȘI PERSPECTIVA PLANETARĂ ASUPRA ROMANULUI	Error! Bookmark not defined.
5.2.1. De la teoriile postcoloniale la Sudul Global.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.2. Diferențe temporale, diferențe coloniale.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.3. Uniunea Sovietică și World Literature.....	Error! Bookmark not defined.
5.2.4. Global South vs. Third World	Error! Bookmark not defined.
5.3. ROMANUL CHINEZ ÎN ROMÂNIA COMUNISTĂ: FUNCȚIA ISTORIOGRAFICĂ A LITERATURII	Error! Bookmark not defined.
5.4. MODERNISMUL ÎN TRADUCERE: O PERSPECTIVĂ WORLD-SYSTEM	Error! Bookmark not defined.
5.4.1. Modernismul în România din perspectiva traducerilor.....	Error! Bookmark not defined.
5.4.2. Întârzieri și depozitări ale modernismului: Uniunea Sovietică și Europa.....	Error! Bookmark not defined.
CONCLUZII	Error! Bookmark not defined.
BIBLIOGRAFIE	Error! Bookmark not defined.

REZUMAT

Lucrarea *Traducerea romanului străin în România (1944-1989)* propune o analiză exhaustivă a romanelor publicate în traducere în România în perioada 1944-1989 utilizând metode cantitative. Scopul principal al cercetării este de a utiliza metadatele oferite de *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în 1989* pentru a stabili raporturile principale dintre cultura română și literaturile străine intrate prin traducere înainte de și în timpul comunismului românesc. Pentru că perioada de referință este una în care literatura este subordonată politicului, cercetarea cantitativă este instrumentalizată aici pentru stabilirea unor posibile delimitări ale spațiului cultural în funcție de tendințele de traducere și de a corela aceste descoperiri cu mișcările politico-sociale ale comunismului românesc.

Teoria literară a cunoscut în ultimele decenii în spațiul european și american o transformare majoră în ceea ce privește utilizarea datelor statistice în studii cantitative sub forma *Distant Reading* (conceptul impus de Franco Moretti) și, prin intervenții computaționale, sub forma generală a *Digital Humanities*. Analiza macro a literaturii poartă astăzi numele de *macroanalysis* datorită lui Matthew L. Jockers și reprezintă o modalitate de studiere a fenomenelor literare prin extragerea de *big data* și reprezentarea grafică a acestor date prin intermediul graficelor, diagraamelor și al hărților. Astfel, observații vitale pentru contextualizarea și descrierea morfologică a fenomenelor literare au început să își facă simțită prezența într-un spațiu rezervat de obicei speculațiilor/viziunilor subiective.

Mai mult, în aceleași decenii au triumfat în spațiul academic global articolele și volumele dedicate conceptului de *World Literature*, definit în diverse feluri de teoreticieni ca David Damrosch, Pascale Casanova sau Franco Moretti. De departe cea mai celebră definiție a conceptului îi aparține lui David Damrosch, care îl numește „un mod de lectură” a tuturor textelor care modifică spații străine de cel în care au fost scrise. Pe scurt, toți teoreticienii *World Literature* au în comun intenția de a oferi un răspuns eficient crizei epistemologice în care s-a găsit studiul literaturii în epoca globalizării și, implicit, a capitalismului global. De aceea, deseori Pascale Casanova sau Franco Moretti au explicat faptul că circulația literaturii la nivel global este un rezultat al inegalităților economice care determină inegalități culturale.

Lucrarea *Traducerea romanului străin în România (1944-1989)* utilizează metodele cantitative de analiză a literaturii pentru a rezolva dilemele provocate de perspectivele contemporane asupra circulației globale a literaturii în secolul XX. Pornind de

la cazul României, câteva modele de analiză sunt expuse pentru a stabili felul în care circulația globală a literaturii în perioada postbelică este resimțită de culturile din Europa de Est. Aflat sub controlul politic al Uniunii Sovietice dar manifestând mereu anumite tendințe occidentale, România este un caz extrem de relevant pentru studierea raporturilor culturale în timpul Războiului Rece. În primul rând, pentru că în programul de traduceri din perioada comunistă sunt vizibile atât programul de traducere al Uniunii Sovietice, care reflectă năzuințele politice globale ale acesteia, cât și tendințele autocoloniale ale culturii locale. În al doilea rând, pentru că România a avut diferite modele culturale de-a lungul secolului al XIX-lea și secolului XX, de la cel francez, la cel german și la cel rus, fapt care permite observarea modificărilor aduse în spațiul cultural în perioada Războiului Rece.

Un prim capitol al acestei lucrări vizează explicarea metodologiei și conține un istoric al studiului cantitativ al literaturii, de la prefigurările din secolul al XIX-lea până în secolul XXI, atât în teoria literară la nivel internațional, cât și în spațiul românesc. Al doilea capitol al lucrării prezintă cele trei modele de analiză care vor fi utilizate în cercetarea traducerilor de roman străin în spațiul românesc în perioada comunistă: graficele, diagramele și hărțile. Urmează trei capitole separate care utilizează trei modele diferite de reprezentare a traducerilor. Primul dintre acestea este dedicat graficelor și studierii cantitative a proporțiilor dintre literaturile prezente în traducere în spațiul românesc pentru periodizarea comunismului românesc în funcție de alternarea modelului sovietic cu cel occidental. Al doilea capitol dedicat modelelor de analiză cantitativă prezintă un concept nou în studiile literare cantitative, cel de *translationscape* cantitativ și urmărește expunerea cronologică complexă a tuturor romanelor traduse din literatura franceză, din literatură rusă și sovietică și din literatura americană pentru analiza tendințelor de traducere în ceea ce privește anumite perioade ale romanelor din culturile sursă. Al treilea capitol utilizează geografia literară și cartografiază zonele de proveniență ale romanelor traduse pentru a stabili diferitele geografii cronologice ale romanului în spațiul românesc și felul în care, prin intermediul traducerilor, cultura română a intrat în contact cu spații geografice noi, depășind eurocentrismul prelungit până la jumătatea secolului XX.

Una dintre problemele pregnante ale cercetării literare actuale este interesul relativ *slab* pentru încadrarea culturii române într-un circuit global. Paradoxal, deși *trend*-urile academice din străinătate urmăresc rediscutarea contextelor macro, globale și încearcă să înglobeze în discuții culturi periferice sau să rediscute statutul dominațiilor culturale ale ultimelor decenii, cercetarea românească are un caracter mai mult autoreflexiv. Dacă nu doar datorită condiției

prelungit *epichorice*¹ a literaturii române în sine, adică fără circulație externă semnificativă, mai ales pentru că cercetarea autohtonă – când a analizat romanul străin – s-a axat mai mult pe o interpretare a unui canon predilect, un hibrid între canonul culturilor sursă și cel internațional, rezultat în urma diferitelor forme de legitimare globală a literaturii. Mai mult, în spațiul românesc, discuțiile despre literatura străină au fost duse mereu de pe poziții care au privilegiat *raportul românesc*, care autohtonizează mereu orice intrare externă. Astfel, profilurile analizate în spațiul românesc au fost trunchiate de contextul global care le-a definit cu adevărat comportamentele. Cel mai bun exemplu în acest sens este poate studiul lui Ion Istrate din 2007, *Romanul italian în România: (1843-1989) o exegeză bibliografică*². Desigur, aceasta este extrem de importantă pentru urmărirea morfologică a literaturii italiene în spațiul românesc, însă lucrarea reduce problema traducerii romanului în România la o singură cultură, rămânând din acest punct de vedere o lucrare comparativă în linii mari. În ultimii ani au apărut însă în spațiul românesc studii importante care au încercat să lege dezvoltarea literaturii române de spațiul global și de circulația internațională a literaturii, angajând mai ales perspective transnaționale în analiza anumitor fenomene locale și deseori chiar invocând argumente produse în spațiul teoriei World Literature. Mă refer mai ales la contribuțiile din volumul *Romanian Literature as World Literature*, coordonat de Mircea Martin, Christian Moraru și Andrei Terian, care pun întreaga evoluție a literaturii române în perspectiva conexiunilor ei cu anumite rețele regionale sau globale. Acest studiu vine în completarea și ajutorul unor asemenea studii recente, mai ales prin metodologia cercetării cantitative și prin analiza spațiului cultural românesc din perspectiva traducerilor literare. Consider absolut necesară evaluarea anumitor interferențe literare dintr-o perspectivă exhaustivă pentru ca suprastructura/sistemul local să poată fi discutat pornind de la date cuantificabile despre comunicarea dintre cultura română și alte culturi globale.

Astfel, discuția asupra traducerii în spațiul românesc ar trebui concepută în sîjalul teoriilor *World Literature* din două motive majore: în primul rând, pentru dimensiunea integratoare a concepțiilor *WL*, mai ales din perspectiva teoriilor lui Franco Moretti, Pascale Casanova sau ale colectivului de cercetători de la Warwick, care au privit mereu sistemul global al literaturii drept inegal și unitar în același timp; în al doilea rând, pentru că discuțiile s-ar concentra mai mult pe un anumit *sistem* de traducere și nu neapărat pe o istorie specifică a

¹ Alexander Beecroft, „World Literature without a Hyphen. Towards a Typology of Literary Systems”, în *New Left Review*, 54, nr. 2008, pp. 87-100.

² Ion Istrate, *Romanul italian în România: (1843-1989) o exegeză bibliografică*, Paralela 45, Pitești-București-Cluj-Napoca, 2007.

romanelor traduse, devoalând de fapt structura amplă a circulației literaturii și nu doar cazurile canonice ale World Literature, devenind un „mod de lectură”³, după propunerea teoreticianului american David Damrosch.

Mai mult, deși există în mediile academice românești lucrări recente ample de documentare a situației romanului (autohton și tradus), ele au fost foarte puțin vizitate în scopul unor panoramări de tip *Distant Reading*⁴ sau *Macroanalysis*⁵, preferându-se în continuare studiile de tip *Close Reading* ale literaturii traduse. Luate pe rând, argumentele care pot justifica reticenta cercetării în fața acestor metodologii de ultimă oră provin din însuși caracterul general al cercetării românești din ultimele decenii: când au fost angajate în cadrul cercetării literare, teme ca romanul românesc sau romanul străin în spațiul românesc au fost dirijate de interesul cercetătorilor asupra anumitor cazuri particulare, în tradiția monografică sau sintetică deja formată în perioada comunistă⁶. Astfel, faptul că analiza a evitat să integreze datele oferite de *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în 1989* sau de *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989* (dar și *Dicționarul cronologic al romanului românesc 1990-2000*) până în ultimii ani face ca astăzi să existe două tipuri majore de raportare la situația romanului în spațiul românesc: prima, prin acumularea profilurilor individuale pe care studii în diferite faze le-au propus ca monografii critice, extrem de benefice pentru studii de caz, dar care nu explică relația structurală dintre cultura română și literaturile străine⁷; a doua, prin diverse încercări de conturare a unor *istorii literare* în tradiție călinesciană – ca sumă de monografii⁸.

Ambele însă, deși extrem de importante, se află – dacă nu cumva în conflict direct – într-o poziție relativ *slabă* față de sistemele de lucru pe care le deschid atât bazele de date oferite de

³ David Damrosch, *What is World Literature*, Princeton-Oxford, Princeton University Press, 2003, p.281.

⁴ Franco Moretti, *Graphs, Maps, Trees: Abstract Models for Literary History*, Verso, Londra/New York, 2005; Franco Moretti, *Distant Reading*, Verso, Londra/New York, 2013.

⁵ Matthew L. Jockers, *Macroanalysis: Digital Methods and Literary History*, University of Illinois Press, Champaign, 2013.

⁶ Monografiile ale literaturii străine pot fi găsite în anii '60-'80. Pentru romanul francez vezi Romul Munteanu, *Noul roman francez*, Editura Pentru Literatură, București, 1968; George Hanganu, *Interferențe și peisaje literare franceze*, Univers, București, 1973; Livius Ciocârlie, *Realism și devenire poetică în literatura franceză*, Facla, Timișoara, 1974; Ion Brăescu, *Perspective și confluențe literare româno-franceze*, Univers, București, 1980; Andrei Radu, *Cultura franceză la românii din Transilvania până la Unire*, Dacia, Cluj-Napoca, 1982. Pentru literatura americană vezi Sorin Alexandrescu, *William Faulkner*, Editura pentru Literatură Universală, 1969; Virgil Stanciu, *Orientări în literatura sudului american*, Dacia, Cluj-Napoca, 1977; Leon Levițchi, *Istoria literaturii engleze și americane*, Dacia, Cluj-Napoca, 1985. Pentru literatura Americii de Sud vezi Francisc Păcurariu, *Profiluri hispano-americane contemporane*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1975;

⁷ Pentru literatura franceză, vezi Iulian Băicuș, *Entre chien et loup. Receptarea romancierilor Marcel Proust și André Gide în literatura română, interbelică și postbelică*, Editura Universității din București, București, 2011. Pentru literatura Americii Latine vezi Rodica Grigore, *Realismul magic în proza latino-americană a secolului XX. (Re)configurări formale și de conținut*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2015.

⁸ Exemplul cel mai important aici este chiar sinteza lui Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Paralela 45, Pitești, 2008.

dicționarele propuse de institutele Academiei Române, cât și paradigma teoretică nouă a World Literature. Cu atât mai mult cu cât majoritatea studiilor despre autori străini de roman intrați prin intermediul traducerii în spațiul românesc nu evaluează felul în care mediul importului își modifică structura în urma acestor procese. Însă, din studiile efectuate anterior, am observat că anumite certitudini teoretice (care țin de producție culturală și influență literară) pot fi contrazise sau modificate prin intermediul analizei cantitative a romanului tradus în România și că aceste abordări cantitative pot afecta (destabiliza/confirma) anumite ipoteze cu privire la situația locală a romanului. Spre exemplu, schimbarea unei anume paradigme de lectură a romanului prin intermediul importului (de la preferința pentru volume între 30-120 pagini în interbelic, la volume de peste 300 pagini în anii '50)⁹ poate deveni un argument important în explicarea obsesiei prozatorilor *șazeciști* pentru roman-fluviu. Pentru că, de fapt, dacă e să urmărim un raționament *autocolonial*¹⁰, felul în care a fost tradus romanul în spațiul românesc vorbește mai mult despre literatura română decât pare să o facă despre literaturile sursă. În mare parte pentru că, după hegemonia literaturii vestice în interbelicul românesc și în timpul războiului¹¹ și după reformatarea sistemului de traducere a romanului din timpul realismului socialist, liberalizările anilor '60 – pe fondul unui *boom* economic global și odată cu schimbările aduse de anul 1964, comunismul românesc își regândește sistemul cultural – romanele traduse în spațiul românesc au definit – aproape în manieră exhaustivă – traiectoriile literaturii autohtone. Problema poate fi urmărită, conform studiilor lui Verdery, și ca un argument socio-economic¹²: planurile de traducere sunt adesea atât de bine conectate cu cele administrative la nivel social în timpul comunismului românesc încât opțiunea pentru producție indigenă poate fi în anumite momente văzută ca strategie pe timp de criză. Ceea ce înseamnă că, datorită statutului special al literaturii (romanului mai ales) în cadrul legitimărilor ideologice și prin funcția ei în societate (propagandă sau singură formă de *entertainment*, literatură agitatorică sau legitimator etic la nivelul întregii societăți) romanul tradus în spațiul românesc devine un subiect cu o dublă relevanță, culturală și socială.

Recent, aceste probleme au început să se impună ca urgențe ale cercetării în mediile academice românești, iar studii propuse de Ioana Macrea-Toma, în varianta sociologizantă, sau

⁹ Ioana Macrea Toma, *Privileghiul. Instituții literare în comunismul românesc*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2009.

¹⁰ Alexander Kiossev, „Notes on Self-Colonising Cultures” în Dimitri Ginev, Francis Sejersted, Konstadinka Simeonova (ed.) *Cultural Aspects of the Modernisation Process*, NO: TMW-Senteret, Oslo, 1995. Vezi și David Morariu, „Anticolonizare și autocolonizare: relație cauză-efect. Cazul traducerilor”, *Revista Transilvania*, nr. 2, 2019, pp. 5-11.

¹¹ Ștefan Baghiu, „Translating Novels in Romania: The Age of Socialist Realism. From an Ideological Center to Geographical Margins”, *Studia UBB Philologia*, LXI, 1, 2016, pp.5-18.

¹² Katherine Verdery, *Socialismul – ce a fost și ce urmează*, Institutul European, Iași, 2003.

de Andrei Terian¹³, încercând să rediscute majoritatea contextelor literare postbelice din perspective mai largi, integratoare, reprezintă cu adevărat un *shift* în abordarea teoretică. Mai mult, apariția în 2018 a volumelor *Romanian Literature as World Literature*¹⁴ și *The Culture of Translation in Romania*¹⁵ demonstrează interesul pentru reîncadrarea literaturii române în circuitul teoretic world literature sau al studiilor transnaționale și, în al doilea caz, interesul pentru discutarea influențelor și interferențelor culturale prin intermediul traducerilor. Câteva întrebări de primă importanță au început să se impună, în contrast direct cu abordările anterioare – ultimele inspirate din critica franceză și americană: cum poate fi analizat (rediscutat, fie) întregul *câmp*¹⁶ literar din moment ce aceste baze de date au devenit accesibile? La fel, care este relația culturii române cu celelalte culturi vecine sau cu centrele de influență literară din a doua jumătate a secolului XX și cum s-au manifestat în spațiul românesc romanele propuse, spre exemplu, în plină efervescență a decolonizărilor?¹⁷ Mai mult, din moment ce perioada comunistă a fost intens discutată în studiile criticii literare propuse în ultimele decenii, cum poate fi trasată o morfologie a relației dintre politico-social și literar în urma unei analize cantitative? Din acest punct de vedere, o panoramare *Distant Reading* a literaturii traduse în spațiul românesc în perioada comunistă se impune ca o necesitate și ca o urgență a cercetării literare actuale. În primul rând pentru că o asemenea abordare ar putea îndepărta două tipuri de raportare la trecutul imediat: prima, generată de nostalgii și mitizări; a doua, generată de alonja revizionismului postcomunist. În al doilea rând, pentru că abordarea cantitativă ar integra sistemul de traducere românesc într-un circuit larg, de la *World-System* la studii de traductologie și studii postcoloniale.

Primul obiectiv al cercetării este de a cuantifica datele oferite de *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în 1989*¹⁸ prin intermediul analizei cantitative. Scopul principal este de a stabili raportul cantitativ între diferite culturi intrate în spațiul românesc prin intermediul romanului și de a crea modele abstracte pentru istoria

¹³ Andrei Terian, *Critica de export: teorii, contexte, ideologii*, Muzeul Literaturii Române, București, 2013.

¹⁴ Christian Moraru, Mircea Martin, Andrei Terian (ed.), *Romanian Literature as World Literature*, Bloomsbury Academic, New York, 2018.

¹⁵ Maria Sass, Ștefan Baghiu, Vlad Pojoga (ed.), *The Culture of Translation in Romania*, Peter Lang, Berlin, 2018.

¹⁶ Pierre Bourdieu, *Regulile artei. Geneza și structura câmpului literar*, traducere de Laura Albușescu și Bogdan Ghiu, prefață de Mircea Martin, Editura Art, București, 2012. Analiza Ioanei Macrea Toma este în descendența directă a studiilor lui Pierre Bourdieu, reprezentând poate cel mai interesant model local.

¹⁷ Studii recente au încercat să plaseze literatura română în relație directă cu teoria postcolonială. Vezi Andrei Terian, „Există un (post)colonialism central- și est-european? Pentru o teorie unitară a dependenței interliterare”, în Andrei Terian, *Critica de export, ed.cit.*, pp. 104-129.; Bogdan Ștefănescu, *Postcommunism/Postcolonialism: Siblings of Subalternity*, Editura Universității din București, București, 2013.

¹⁸ Doru Burlacu et al., *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în 1989*, Editura Academiei Române, București, 2005. În continuarea lucrării acest instrument va fi prescurtat DCRT.

romanului tradus în spațiul românesc. Procesul a angajat în principal structuri *big data* și a fost necesară o structurare în avans a categoriilor funcționale cât mai completă – atât pe culturi particulare cât și în ansamblu, regional sau geo-politic: atât sincronic, cât și diacronic, analiza urmărește fluctuațiile câmpului traducerii în diferite momente ale comunismului românesc. În acest punct mă interesează în mod special relația culturii române cu romanele din spațiul vestic (în timpul realismului socialist criteriile de selecție a romanului tradus sunt cu totul altele, spre exemplu, față de cele din perioada 1964-1974 – ceea ce face ca deja datele obținute să poată fi corelate cu deciziile și directivele politice ale regimului) și, pe de altă parte, relația cu spațiile culturale arondate Uniunii Sovietice. În subcapitolul 3.3. am reorganizat materialul oferit de DCRT pentru a obține date despre periferiile globale în vederea dezvoltării unor hărți ale romanului tradus din America Latină, Africa și Asia. Analiza urmărește furnizarea graficelor și a diagramelor atât pentru culturi individuale (spre exemplu, evoluția romanului american, francez sau rus și sovietic în România între 1944 și 1989), cât și pentru structuri mai ample, care pot cuprinde adesea majoritatea culturilor intrate prin intermediul romanului în spațiul românesc (spre exemplu, o analiză comparativă a romanelor realist-socialiste – sau, dacă nu, măcar aparținând *realismului critic* – intrate în spațiul românesc din Statele Unite, Japonia, America de Sud, Uniunea Sovietică etc.). Interesează aici și intrarea în spațiul românesc a romanelor din zone geografice nefrecventate până atunci de programele de traducere – Africa, America Latină, Asia. Impactul lor asupra literaturii române a fost unul esențial – dacă ne gândim doar la direcțiile literare autohtone impulsionate de *boom*-ul realismului magic, dar, după cum voi arăta în capitolul final, există intrări ale acestor spații geografice noi și înainte de fenomene internaționale cunoscute în spațiul vestic. La fel, interesează în acest stadiu dezvoltarea unor statistici care să conțină date despre traduceri din zona central- și Est-europeană pentru demararea unor discuții în sialul teoriilor *World-System Analysis*, care încearcă să înlocuiască dezbaterile pornind de la sisteme-națiuni cu cele regionale, dintr-o perspectivă în care primează analiza simptomelor comune ale anumitor zone geografice largi. Am indexat, astfel, un număr de aproximativ 4500 de romane, reprezentând atât prime traduceri, cât și reeditări. Nu am separat aceste două categorii tocmai pentru că scopul a fost de a observa predilecția de a traduce anumite culturi, chiar și prin reprezentanții deja traduși, nu neapărat de a traduce romane noi din acele culturi. Mai mult, în capitolele dedicate romanelor franceze, ruse și sovietice și americane, am păstrat această metodă de cuantificare datorită ofertei ei teoretice: spre exemplu, în cazul literaturii de secol al XIX-lea, mi se pare mai importantă observarea revenirii anumitor autori ca Balzac sau Flaubert decât notarea romanelor noi traduse din opera acestora.

Următoarea etapă a cercetării a fost reprezentată de demararea unei analize a datelor oferite de DCRT, dar și selectând și analizând discursul de receptare prin intermediul volumelor *Cronologia vieții literare românești – Perioada postbelică (1949-1957)*, volumele I-VIII¹⁹. M-a interesat în mod special în acest moment al analizei gradul de impact pe care romanele traduse (sau reeditate) l-au avut în spațiul românesc din perspectiva unui anume *legitimator canonic*: revistele culturale, prin studii asupra romanului străin, eseistică și critică de întâmpinare a literaturii străine (genuri care, deși pot părea cantitativ *slabe* pe lângă analizele literaturii autohtone pot deveni barometrul formelor de canonizare a literaturii străine în spațiul românesc). M-a interesat, de asemenea, o analiză a sistemelor de propuneri de traducere și a sistemelor de distribuire și consum cultural: dincolo de dimensiunea receptării în lumea culturală, studiul a urmărit felul în care sistemul comunist gestionează problemele producției literare – atât prin traducerea romanelor considerate *valoroase* în sistemul de legitimare al lumii culturale, cât și prin răspândirea unor forme populare de roman (de la roman polițist, la SF sau roman istoric).

Al treilea obiectiv al cercetării este de a stabili o morfologie a *subgenurilor* românești, utilizând *output-ul big data* primit în urma cercetărilor efectuate conform punctelor anterioare ale planului. În spațiul românesc studiile genurilor și *subgenurilor* literare sunt relativ puține: ocupându-se mai mult de teoria romanului din punct de vedere al naratologiei, stilisticii, structurilor *plot*-urilor sau al teoriilor influențelor, teoria și istoria literară românească nu a dezvoltat – nici referitor la romanul autohton, nici referitor la romanul tradus în România – teorii asupra predilecțiilor sau marginalizărilor în consum cultural ale diferitelor tipuri de roman în funcție de genul major în interiorul căruia acestea pot fi încadrate sau a *subgenurilor*. Interesează – în această fază a cercetării – dezvoltarea unei statistici referitoare la diferitele nișe românești intrate, prin intermediul traducerii, în spațiul românesc în timpul comunismului: de la romane polițiste la *romane de mistere*, de la *fantasy* la SF, de la roman realist la realism magic, de la roman istoric la *mythopoeia* etc.

În urma cercetărilor cantitative mi s-a părut extrem de importantă selectarea câtorva cazuri particulare. Am creat câteva diagrame pentru romanele franceze, rusești și sovietice, americane și germane pentru a identifica felul în care arată aceste modele în panoramă cronologică. Am căutat pentru fiecare roman tradus în spațiul românesc anul publicării originale

¹⁹ Eugen Simion (coord. general), Grigor Andrei (ed. 1944-1964), Lucian Chișu (ed. 1965-1969), *Cronologia vieții literare românești. Perioada postbelică: 1944-1969* (CVLR I-XVI). Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2010-2018. În continuare, aceste instrumente vor fi notate cu prescurtarea CVLR și numărul volumului, indicându-se pagina citată.

în cultura sursă. Astfel, pentru aproximativ 3000 de romane traduse din aceste spații în perioada 1944-1989, am căutat publicarea originală în Franța (incluzând Belgia), Rusia și Uniunea Sovietică, SUA și Germania (incluzând Austria și țările aflate sub conducere austriacă), conform bibliotecilor naționale pentru a vedea diagrama unei culturi prin traducere în cultura română, diagramă care poate arăta atât predilecțiile de traducere a romanelor dintr-o anumită perioadă, cât și proporțiile acestor traduceri. Le propun astfel, utilizând un termen nou în teoria literară contemporană, acela de *translationscape*, drept *quantitative translationscapes* (*translationscape*-uri cantitative), care pot arăta felul în care traducerile arată în panoramă exhaustivă într-o anumită cultură.

BIBLIOGRAFIE (SELECTIV):

VOLUME:

***: *Anuarul statistic al României. O istorie din 1902 până în 2014*, INS, București, 2015.

***: *Dicționarul cronologic al romanului tradus în Romania de la origini până în 1989*, Editura Academiei Române, București, 2005.

***: *Documents and Commentary: A 50-Year Retrospective*, University Publications of America, Frederick, MD, 1984.

***: *Lucrările Primului Congres al Scriitorilor din Republica Populară Română (18-23 iunie 1956)*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1956.

***: *The Essential Wallerstein*, The New York Press, New York, 2000.

ANDERSON, Benedict: *Imagined Communities. Reflexions on the Origin and Spread of Nationalism*, Verso, Londra, 1983.

BAER, Brian James (ed.): *Contexts, Subtexts and Pretexts. Literary translation in Eastern Europe and Russia*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, 2011.

BAN, Cornel: *Dependență și dezvoltare. Economia politică a capitalismului românesc*, Editura Tact, Cluj-Napoca, 2014.

BĂRBULESCU, Mihai, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor: *Istoria României*, Corint, București, 2012.

BIBIRI, Anca-Diana, Camelia Grădinaru, Emanuel Grosu, Andreea Mironescu și Roxana Patraș (ed): *Exploring the Digital Turn*, Editura Universității „Al.I. Cuza”, Iași, 2019.

BODE, Katherine: *A World of Fiction: Digital Collections and the Future of Literary History*, 17-36, University of Michigan Press, Ann Arbor, 2018.

BOURDIEU, Pierre: *Regulile artei. Geneza și structura câmpului literar*, traducere de Laura Albulescu și Bogdan Ghiu, prefață de Mircea Martin, Editura Art, București, 2012.

BROOKER, Peter, Andrew Thacker (ed.): *Geographies of Modernism. Literatures, cultures, spaces*, Routledge, Londra-New York, 2005.

BURNS, Elizabeth, Tom Burns (ed.): *Sociology of Literature and Drama: Selected Readings*, Harmondsworth, Londra, 1973.

CASTLE, Gregory (ed.): *A History of the Modernist Novel*, Cambridge University Press, Cambridge, 2015.

CĂLINESCU, G.: *Istoria literaturii române de la origini și până în prezent*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941.

CLARK, Katerina: *Moscow, the Fourth Rome: Stalinism, Cosmopolitanism, and the Evolution of Soviet Culture, 1931-1941* Harvard University Press, Cambridge MA, 2011.

CLARK, Katerina: *The Soviet Novel. History as Ritual*, University of Chicago Press, Chicago, 1981.

COHEN, Margaret: *The Literary Channel. The Inter-National invention of the Novel*, Translation Transnation, 2001.

COOPER, David, Christopher Donaldson, Patricia Murrieta-Flores (ed.): *Literary Mapping in The Digital Days*, Routledge, Londra, 2016.

CORDOȘ, Sanda: *Literatura între revoluție și reacțiune: problema crizei în literatura română și rusă a secolului XX*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2002.

CORNEA, Paul: *De la Alecsandrescu la Eminescu: aspecte, figuri, idei*, Editura Pentru Literatură, București, 1966.

CORNIS-POPE, Marcel, John Neubauer (ed.): *History of the Literary Cultures Of East-Central Europe. Junctures and Disjunctures In The 19th And 20th Centuries. Volume I*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2004.

COTTER, Sean: *Literary Translation and the Idea of a Minor Romania*, University of Rochester Press, Rochester-New York, 2014.

CRAIG, Herbert E: *Marcel Proust and Spanish America. From Critical Response to Narrative Dialogue*, Lewinsburg Bucknell University Press, Londra, 2002.

DAINOTTO, Roberto: *Europe (in Theory)*, Duke University Press, Durham-Londra, 2007.

DAMROSCH, David (ed.): *World Literature in Theory*, Wiley-Blackwell, New York, 2014.

DAVIS, Thadious M.: *Geographies of Race, Region, and Literature*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, 2011.

DECKARD, Sharae et al.: *Combined and Uneven Development: Towards a New Theory of World-Literature*, Liverpool University Press, Liverpool, 2015.

DELETANT, Dennis: *Romania under Communism: Paradox and Degeneration*, Routledge, Londra, 2018.

DELEUZE, Gilles, Felix Guattari: *Kafka. Toward a Minor Literature*, Traducere de Dana Polan, foreward by Réda Bensmaïa, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1985.

DiBATTISTA, Maria, Lucy McDiarmid (ed.): *High and Low Moderns. Literature and Culture, 1889-1939*, Oxford University Press, Oxford, 1997,

DOBRENKO, Evgeny, Natalia Jonsson-Skradol (ed.): *Socialist Realism in Central and Eastern European Literatures under Stalin. Institutions, Dynamics, Discourses*, Anthem Press, New York, 2018.

DOBRENKO, Evgheni: *Political Economy of Socialist Realism*, Yale University Press, New Haven, 2007.

DRACE-FRANCIS, Alex: *The Making of Modern Romanian Culture: Literacy and the Development of National Identity*, I.B Tauris, Londra, 2013.

DUMITRU, Teodora: *Gândirea politică și literară în gândirea lui E. Lovinescu*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2016.

FLERON, F.J. (ed.): *Communist Studies and the Social Sciences*, Rand McNally, Chicago, 1969.

GOLDIȘ, Alex: *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, Cartea Românească, București, 2011.

GORKY, Maxim, Karl Radek, Nikolai Bukharin, Andrei Zhdanov, *Soviet Writers' Congress 1934: The Debate on Socialist Realism and Modernism in the Soviet Union*, trad. H. G. Scott, Lawrence and Wishart, Londra, 1977.

GRAFF, G.: *Professing Literature: An Institutional History*, The University of Chicago Press, Chicago-Londra, 1987-2007.

GROYS, Boris: *The Total Art of Stalinism. Avant-Garde, Aesthetic Dictatorship, and Beyond*, Princeton University Press, 1992.

IOVĂNEL, Mihai: *Ideologiile literaturii în postcomunismul românesc*, Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2014.

JOCKERS, Matthew L. *Macroanalysis: Digital Methods and Literary History*, University of Illinois Press, Champaign, 2013.

JONES, Derek (ed.): *Censorship. A World Encyclopedia*, Routledge, Londra, 2001.

KATER, Michael H.: *Culture in Nazi Germany*, Yale University Press, New Haven, 2019.

KENT, Eddy, Terri Tomsy (eds.): *Negative Cosmopolitanism. Cultures and Politics of World Citizenship after Globalization*, McGill-Queen's University Press, Chicago, 2017.

KENT, Edi, Tomsy Terri (ed.): *Negative Cosmopolitanism. Cultures and Politics of World Citizenship after Globalization*, McGill-Queen's University Press, Chicago, 2017

KIMYONGUR, Angela: *Socialist Realism in Louis Aragon's Le monde Reel Series*, University of Hull Press, Hull, 1995.

LAHUESN, Thomas, Evgeny Dobrenko (ed): *Socialist Realism Without Shores*, Duke University Press, Durham, 1997

LÁSZLÓ, Bengi, Ernő Kulcsár Szabó, Gábor Mezei, Gábor Tamás Molnár, Pál Kelemen (ed.): *Hungarian Perspectives on the Western Canon: Post-Comparative Readings*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2017.

LOVE, Joseph L.: *Crafting the Third World. Theorizing Underdevelopment in Rumania and Brazil*, Stanford University Press, Stanford, CA, 1996.

LUKÁCS, Georg: *The Meaning of Contemporary Realism*, tr. John and Necke Mander, Merlin Press, Londra, 1963.

MACREA TOMA, Ioana: *Privilighenția. Instituții literare în comunismul românesc*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2009.

MANOLESCU, Nicolae: *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*, Gramar 1001, București, 1998.

MANOVICH, Lev: *Software Takes Command*, Bloomsbury Academic, New York, 2013.

MARINO, Adrian: *Modern, modernism, modernitate*, Editura Univers, București, 1969.

MARTIN, Benjamin G.: *The Nazi-Fascist New Order for European Culture*, Harvard University Press, Cambridge MA, 2016.

MARTIN, Mircea, Christian Moraru, Andrei Terian (ed.): *Romanian Literature as World Literature*, Bloomsbury Academic, New York, 2018.

MORARU, Christian: *Reading for The Planet. Toward a Geomethodology*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 2015.

MORETTI, Franco (ed): *Canon/Archive*, New York, n+1 books, 2017.

MORETTI, Franco (ed): *The Novel. Volume I. History, Geography and Culture*, Princeton University Press, Princeton and Oxford, 2006.

MORETTI, Franco: *Atlas of the European Novel 1800-1900*, Verso, Londra-New York, 1998.

MORETTI, Franco: *Distant Reading*, Verso, Londra/New York, 2013.

MORETTI, Franco: *Grafice, hărți, arbori. Literatura văzută de departe*, traducere de Cristian Cercel, prefață de Andrei Terian, cu un studiu de Alberto Piazza, Editura Tact, Cluj-Napoca, 2016.

MORETTI, Franco: *Graphs, Maps, Trees: Abstract Models for Literary History*, Verso, Londra/New York, 2005.

MORETTI, Franco: *Modern Epic. The World System from Goethe to Garcia Marquez*, traducere de Quintin Hoare, Verso, Londra, 1996.

MORETTI, Franco: *Signs Taken From Wonders*, Verso, Londra-New York, 1988.

MULLIN, Katherine: *James Joyce, Sexuality and Social Purity*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.

MUNTEANU, Romul: *Noul Roman francez*, Editura Pentru Literatură, București, 1968.

NEGRICI, Eugen: *Literatura română sub comunism: proza (Volumul 2)*, Editura Fundației PRO, București, 2003.

NEGRICI, Eugen: *Literature and Propaganda in Communist Romania*, Editura Fundației Culturale, București, 1999.

POTTER, Rachel: *Obscene Modernism. Literary Censorship & Experiment 1900-1940*, Oxford University Press, Oxford, 2013.

RICHMOND, Yale: *Cultural Exchange & The Cold War. Raising the Iron Curtain*, Penn State University Press, University Park, 2003.

ROGERS, Gayle: *Modernism and the New Spain: Britain, Cosmopolitan Europe, and Literary History*, Oxford Scholarship Online: 2003, DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199914975.001.0001.

ROSENDAHL THOMSEN, Mads: *Mapping World Literature. International Canonization and Transnational Literatures*, Continuum International Publishing Group, New York, 2008

SASS, Maria, Ștefan Baghiu, Vlad Pojoga (ed.): *The Culture of Translation in Romania*, Peter Lang, Berlin, 2018.

SASSOON, Donald: *The Culture of the Europeans. From 1800 to the Present*, Harper Press, 2011.

SCHÄFER, Mirko Tobias, Karin van Es (ed): *The Datafied Society. Studying Culture through Data*, Amsterdam University Press, Amsterdam, 2017.

SCHELLINGER, Paul (ed.): *Encyclopedia of the Novel. II*, Routledge, Londra, 1998.

SIMION, Eugen, (coord. general), Grigor Andrei (ed. 1944-1964), Lucian Chișu (ed. 1965-1969): *Cronologia vieții literare românești. Perioada postbelică: 1944-1969* (CVLR I-XVI), Editura Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2011-2019.

SISKIND, Mariano: *Cosmopolitan Desires. Global Modernity and World Literature in Latin America*, Northwestern University Press, Evanston, 2014.

SOLLARS, Michael David, Arbolina Llamas Jennings: *Encyclopedia of the World Novel*. Infobase Learning, New York, 2015.

SOLLARS, Michael, Arbolina Llamas Jennings: *The Facts on File Companion to the World Novel: 1900 to the Present*. Infobase Publishing, New York, 2008.

STAGNER, Wallace (ed.): *The American Novel. From Fames Fenimore Cooper to William Faulkner*, Basic Books, Inc. Publishers, New York-Londra, 1967.

STAN, Adriana: *Bastionul lingvistic. O istorie comparată a structuralismului în România*, Editura Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2017.

STATI, Șerban: *Amiaza fantastică. Aspecte din proza italiană a secolului XX*, Editura Pentru Literatură Universală, București, 1968.

STEINBERG, J. (ed.): *Introduction to Rumanian Literature*, Twayne, New York, 1966.

ȘTEFĂNESCU, Bogdan: *Postcommunism/Postcolonialism: Siblings of Subalternity*, Editura Universității din București, București, 2013.

TALLY, Robert T. Jr.: *Geocriticism and Spatial Literary Studies* (ed.), Palgrave Macmillan, New York, 2014.

TALLY, Robert T. Jr.: *Melville, Mapping and Globalization. Literary Cartography in the American Baroque Writer*, Continuum, New York, 2009;

TAYLOR, Karen L.: *Facts on File Companion to the French Novel*, Infobase Publishing, New York, 2007.

TERIAN, Andrei: *Critica de export: teorii, contexte, ideologii*, Muzeul Literaturii Române, București, 2013.

TERIAN, Andrei: *G. Călinescu. A cincea esență*, Cartea Românească, București, 2009.

TISMĂNEANU, Vladimir: *Stalinism pentru eternitate*, prefață de Cristian Vasile, Humanitas, București, 2014.

TSIPURSKY, Gleb: *Socialist Fun. Youth, Consumption, and State-Sponsored Popular Culture in the Soviet Union, 1945-1970*, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh, 2016.

UTE GABANYI, Anneli: *The Ceaușescu Cult: Propaganda and Power Policy in Communist Romania*, The Romanian Cultural Foundation Publishing House, București, 2000.

VALDES, M. J., D. Javitch, A. O. Aldridge (ed.): *Comparative Literary History as Discourse*, Peter Lang, Berna, 1992.

VASILE, Cristian: *Viața intelectuală și artistică în primul deceniu al regimului Ceaușescu (1965-1975)*, Humanitas, București, 2015.

VENUTI, Lawrence: *Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference*, Routledge, New York, 1998.

VERDERY, Katherine: *National Ideology under Socialism: Identity and Cultural Politics în Ceaușescu's Romania*, University of California Press, Berkley/Los Angeles/Oxford, 1991.

VERDERY, Katherine: *National Ideology Under Socialism. Identity and Cultural Politics in Ceaușescu's Romania*, University of California Press, Oakland, 1991.

VERDERY: Katherine, *Socialismul – ce a fost și ce urmează*, Institutul European, Iași, 2003.

WALLERSTEIN, Immanuel: *The Modern World System I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*, Academic Press, New York, 1974.

WALLERSTEIN, Immanuel: *The Modern World-System*, vol. I-III, Academic Press, New York, 1974–89.

WEST-PAVLOV, Russel (ed.): *The Global South and Literature*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018.

WHITWORTH, Michael H. (ed.): *Modernism*, Oxford, Blackwell, 2007.

ZACHARASIEWICZ, Waldemar, Richard Grey (ed): *Transatlantic Visions: The American South in Europe, Europe in the American South*, Austrian Academy of Sciences, Viena, 2007.

ZAMFIR, Mihai: *Imaginea ascunsă. Structura narativă a romanului proustian*, Univers, București, 1976.

ZAMFIR, Mihai: *Panorama alternativă a literaturii române*, Cartea Românească, București, 2011.

ARTICOLE:

BAGHIU, Ștefan: „Translating Novels in Romania: The Age of Socialist Realism. From an Ideological Center to Geographical Margins”, în *Studia UBB Philologia*, LXI, Nr. 1, 2016, pp.5-18.

BANCROFT, W Jane: „Realist or Decadent? Proust in the U.S.S.R”, în *Mosaic*, Winnipeg, Man., Vol. 6, Nr. 2, 1973.

BÂLICI, Mihnea: „Studii cantitative recente în spațiul românesc. Între analiză instituțională și problema traducerilor”, în *Revista Transilvania*, Nr. 2, 2019.

BEECROFT, Alexander: „World Literature without a Hyphen. Towards a Typology of Literary Systems”, în *New Left Review*, Nr. 54, 2008, pp. 87-100.

BOATCĂ, Manuela: „Semiperipheries in the world-system: Reflecting Eastern European and Latin American experiences”, în *Journal of World-Systems Research* Vol. 12, Nr. 2, 2006, pp.321-346.

CARLETON, Greg: „Genre in Socialist Realism”, în *Slavic Review*, Vol. 53. Nr. 4., 1994, pp. 992-1009.

CONSTANTINESCU, Miron: „Două faze ale omului mijlociu”, *Viața Românească*, nr. 7-8, septembrie, 1945.

COOPAN, Vilashini: „World Literature and Global Theory: Comparative Literature for the New Millennium”, în *symplokē*, Vol. 9, Nr. 1/2, Globalism & Theory, 2001, pp. 15-43.

COTTER, Sean: „The Soviet Translation: Romanian Literary Translations after World War Two”, in *Meta*, Vol. 53, Nr. 4, 2008, pp. 841-842.

CRAIG, Herbert E.: „Pedro Salinas as Proust's First Translator”, în *Confluencia* Vol. 18, Nr. 1, 2002, pp. 129-138.

CRAIG, Herbert: „La memoria proustiana en Rayuela de Julio Cortázar”, în *Nueva Revista de Filología Hispánica*, Vol. 37, Nr. 1, 1989, pp.237-245.

DENNING, Michael: „The End of Mass Culture”, în *International Labor and Working-Class History*, Nr. 37, 1990, pp.4-18.

FOLETJEWSKI, Zbigniew: „Tolsto's Proglems with Literary Genres”, în *Canadian Slavonic Papers / Revue Canadienne des Slavistes*, Vol. 21, Nr. 3, 1979, pp. 301-313.

GĂRDAN, Daiana: „The Great Female Unread. Romanian Women Novelists in the First Half of the Twentieth Century: A Quantitative Approach”, în *Metacritic Journal for Comparative Studies and Theory*, Nr. 4, 2018, pp.109-124.

GOLDIȘ, Alex: „Dificultăți și semne bune”, în *Cultura*, nr. 1, 2019.

GOLDIȘ, Alex: „Din clasicii realismului nostru socialist. Marin Preda, *Ana Roșculeț*”, în *Vatra*, Nr. 5, 2008, pp.36-38.

GOLDIȘ, Alex: „Ce romane mai citesc computerele”, în *Vatra*, Nr. 5/6, 2017.

GOLDIȘ, Alex: „Noua istorie literară și studiul cantitativ”, în *Cultura*, Nr. 476, 2014.

HULL, Charles H.: „The Service of Statistics to History”, în *Publication of the American Statistical Association*, Vol. 105, Nr. 14, 1914, pp. 30-39.

INGLIS, Ruth A.: „An Objective Approach to the Relationship Between Fiction and Society”, în *American Sociological Review*, Vol. 3, Nr. 4, 1938, pp. 526-533.

JAMESON, Frederic: „Third-World Literature in the Era of Multinational Capitalism”, în *Social Text*, Nr. 15, 1986, pp.65-88.

LÁZARO, A: „James Joyce's Encounters with Spanish Censorship, 1939–1966” în *Joyce Studies Annual*, Nr. 12, 2001, pp.38-54.

LOMBARDO, Patrizia: „Hippolyte Taine between Art and Science”, în *Yale French Studies*, nr. 77, 1990, pp.117-133.

LOUANDRE, Charles: „Jeanne d'Arc dans l'histoire et dans la poésie”, în *Revue des Deux Mondes, période initiale*, tome 15, 1846, pp.103-129.

LOUANDRE, Charles: „Statistique littéraire de la production intellectuelle en France depuis 15 ans”, *Revue des Deux Mondes, période initiale*, tome 20, 1847, pp. 671-703.

LOUANDRE, Charles: „Statistique littéraire. — La Poésie depuis 1830”, *Revue des Deux Mondes, période initiale*, tome 30, 1842, pp. 971-1002.

LUNGU-BADEA, Georgiana: „Traductions d’hier, traductions d’aujourd’hui. Quelques considérations générales sur la traduction roumaine à l’époque communiste, suivies d’un mini inventaire des traductions du roman français (1960-1968)”, în *Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines*, Vol. 4. Nr. 1, 2017, pp.21-50.

McHOWAN, John P.: „À la recherche du temps perdu In One Hundred Years of Solitude”, în *Modern Fiction Studies*, Vol. 28, Nr. 4, 1982-83, pp.557-567.

MICHEL, Jean Baptiste et. al.: „Quantitative Analysis of Culture Using Millions of Digitized Books”, în *Science*, vol. 6014, Nr. 331, pp.176-182.

MORETTI, Franco: „Conjectures on World Literature”, în *New Left Review*, nr. 1, 2000, pp.55-56

MORETTI, Franco: „The Slaughterhouse of Literature”, în *Modern Language Quarterly*, vol. 61., nr. 1, 2000, pp.207-227.

MORSON, Gary Saul: „Socialist Realism and Literary Theory”, în *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, vol. 38, nr. 2, 1979, pp.121-133.

PETERSEN, Alexander M., Joel Tenenbaum, Shlomo Havlin, H. Eugene Stanley: „Statistical Laws Governing Fluctuations in Word Use from Word Birth to Word Death”, în *Sci Rep.*, nr. 2, 2012; pp.302-313.

POKORN, Nike K.: „The translational exchange between the Slovene and American cultures”, 2016. http://prev-sl-us2015.ff.uni-lj.si/en/Results_Ia.html . Accesat la 06 iulie 2019.

SAFIULLINA, Nailva: „The Canonization of Western Writers in the Soviet Union in the 1930s”, în *The Modern Language Review*, vol. 107., nr. 2., 2012, pp.559-584.

SAULL, Richard: „Locating the Global South in the Theorisation of the Cold War: Capitalist Development, Social Revolution and Geopolitical Conflict”, în *Third World Quarterly*, vol. 26, nr. 2, 2005, pp.253-280.

SCHNEIDER, Ana Karina: „William Faulkner and the Romanian «Criticism of Survival»”, în *The Faulkner Journal*, John Hopkins University Press, vol. 24, nr. 1, 2008, pp.99-117.

SHAW, Lytle: „Lowercase Theory and the Site-Specific Turn”, în *ASAP/Journal*, vol. 2, nr. 3, 2017, pp.653-676.

SMITH, Jordan A. Y.: „Translationscapes: On the Legibility of Transnational Ideologies in World Literary Systems” în *Comparative Literature Studies*, vol. 54., nr. 4, 2017, pp. 749-770.

ȘTEFĂNESCU, Bogdan: *Postcommunism/Postcolonialism: Siblings of Subalternity*, Editura Universității din București, București, 2013.

TERIAN, Andrei: „Big Numbers: A Quantitative Analysis of the Development of the Novel in Romania”, în *Transylvanian Review*, vol. XXVIII, supliment 1, articol în curs de apariție, 2019.

TERIAN, Andrei: „National Literature World Literatures, and Universality in Romanian Cultural Criticism 1867-1947”, în *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* vol. 15. nr. 5, 2013.

TERIAN, Andrei: „Reading World Literature: Elliptical or Hyperbolic? The Case of Second-World National Literatures”, în *Interlitteraria*, nr. 17, 2012.

TEUȚIȘAN, Călin: „Raționalitate și perspectivism în studiile literare contemporane: Franco Moretti”, în *Caietele Sextil Pușcariu*, Cluj-Napoca, nr. II, 2015, pp.671-681.

THACKER, Andrew: „The Idea of a Critical Literary Geography”, în *New Formations*, nr. 57, 2005.

TIHANOV, Galin: „Why Did Modern Literary Theory Originate in Central and Eastern Europe? (And Why Is It Now Dead?)” în *Common Knowledge*, vol. 10, nr. 1, 2004, pp.61-81.

UNGUREANU, Delia, Thomas Pavel: „Romanian Literature in Today's World. Introduction”, în *Journal of World Literature*, nr. 3, 2018, pp.1-9.

WESTPHAL, Bertrand: „A Geocritical Approach to Geocriticism”, în *American Book Review*, vol. 37, nr. 6, 2016, pp.4-5.

ZOHAR, Itamar Even: „Polysystem Theory”, în *Polysystem Studies, Poetics Today*, vol. 11, nr. 1, 1990, pp. 9-26.